

Г. А. ҚУАНАЛИЕВА

Қаржы
ҚҰҚЫҒЫ

Оқу құралы

ӘЛ-ФАРАБИ атындағы ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Г. А. Қуаналиева

ҚАРЖЫ ҚҰҚЫҒЫ

Оқу құралы

Алматы
«Қазак университеті»
2017

ӘОЖ 347.73 (075.8)
КБЖ 67.402 я 73
Қ 71

Бастапа әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
заң факультетінің
Ғылыми кеңесі және Редакциялық-баспа кеңесі
ішімімен ұсынылған
(№2 хаттама 29 желтоқсан 2016 жыл)

Пікір жазғандар:
заң ғылымдарының докторы, профессор **А.Е. Жатқанбаева**
заң ғылымдарының кандидаты **Н.Б. Қалқаша**

Қуаналиева Г.А.

Қ 71 Қаржы құқығы: оқу құралы / Г.А. Қуаналиева. – Алматы: Қазақ университеті, 2017. – 162 б.
ISBN 978-601-04-2235-3

«Қаржы құқығы» оқу құралы типтік оқу бағдарламасы негізінде дайындалған. Оқу құралында қаржы құқығының жалпы бөлімінің негізгі институттары қарастырылған. Қазақстан Республикасының қаржы жүйесінің ұғымы мен жалпы сипаттамасы, қаржы жүйесінің тұрақтылығын қамтамасыз етудегі қаржы саясатының мәселелері, Қазақстан Республикасында исламдық қаржыландыру жүйесін қалыптастыру мен дамытуды құқықтық реттеу мәселелері жан-жақты қарастырылады. Мемлекеттің қаржылық қызметінің ұғымы мен ерекшеліктері, қаржылық құқықтық қатынастардың жалпы сипаттамасы мен пайда болуының алғы шарттары зерделенеді. Қазақстан Республикасының қаржы жүйесін құқықтық тұрғыдан жетілдірудің теориялық мәселелері, атап айтқанда, қаржы жүйесі саласындағы басқару мен бақылаудың құқықтық мәселелері қаржылық бақылаудың халықаралық аспектілері жан-жақты айтышықталады.

Оқу құралы 5В030100 – «Құқықтану» мамандығының студенттеріне және тәжірибе қызметіндегі заңгерлерге арналған.

ӘОЖ 347.73 (075.8)
КБЖ 67.402 я 73

ISBN 978-601-04-2235-3
© Қуаналиева Г.А., 2017
© Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, 2017

КІРІСПЕ

Қаржы құқығы құқық жүйесіндегі жетекші және маңызды сала болып табылады. Қаржы – мемлекеттің материалдық өмір сүру негізіне қызмет етіп, оның қызметін ақшалай қамтамасыз етудің кайнар көзі. Қаржы тетіктері арқылы мемлекет елдің экономикалық дамуына белсенді ықпал етеді. Қаржы құқығы жогары заң оқу орнының құқықтану мамандығының студенттеріне арналған міндетті пән болып табылады.

«Алдымен, экономика, сонан соң саясат» деген мемлекеттік саясат қағидатын алға тарта отырып, мемлекет басшысы жаңа стратегиялық құжатта ұлттық экономиканы дамытудың жаңа қағидаттарына көшуді ұсынды. Осылардың негізінде барлығын түгелімен қамтитын экономикалық прагматизм жатыр. Мемлекеттің қаржы заңнамасының негізінде қаржылық ресурстарды жұмылдыру, бөлу және пайдалану жөніндегі мемлекеттің және басқа экономикалық агенттердің іс-шаралары қаржылық саясат деп аталады. Ол мемлекеттің экономикалық саясатының құрамды бөлігі болып табылады. Қаржыны басқарудың бүкіл жүйесі мемлекеттің қаржылық саясатына негізделеді.

Елбасы Қазақстан халқына арнаған соңғы жолдауында: «Экономиканы дамытуда жаңа сыртқы тәуекелдерді есепке ала отырып, бізге іскерлік белсенділік және жұмыспен қамтуды ынталандыру үшін жаңа бастамалар қажет. Жаңа экономикалық саясаттың туғыры мен бүгін жариялағалы отырған инфрақұрылымдық дамудың жоспары болады...», – деп дұрыс көрсетіп отыр. Бұл жолдау өте ерекше, өйткені оның негізгі мазмұны еліміздің экономикалық хал-ахуалын көтеруге, қаржы саясатының дұрыс бағытталуы және қаржылық бақылау мәселесінің сапалы жүзеге асырылуына тікелей байланысты.

«Ақпан айында Ұлттық қордан экономикалық өсім мен жұмыспен қамтуды қолдау үшін 2014-2015 жылдарға 500 миллиард теңгеден екі транш бойынша 1 триллион теңге бөлу туралы шешім қабылданған болатын. Басталған жобаларды аяқтау

62. Финансовое право / отв. ред. Н.И. Химичева. – М.: Юристъ, 2004. – 749 с.
63. Қазақстан Республикасының мемлекеті мен құқығының негіздері / құраст.: Е. Баянов. – Алматы, 2003. – 692 б.
64. Тедеев А.А., Парыгина В.А., Мельников С.И. Бюджетное право Российской Федерации. – М., 2003. – 192 с.
65. Финансовое право / под ред. М.М. Рассолова. – М., 2001. – 444 с.
66. Худяков А.И. Финансовое право Республики Казахстан. Особенная часть. – Алматы: НОРМА-К, 2002. – 344 с.
67. Найманбаев С.М. Салықтық құқық. – Алматы: Жеті жарғы, 2005. – 400 б.
68. Тедеев А.А. Налоги и налогообложение. – М., 2004. – 496 с.
69. Налоговое право / сост.: В.А. Парыгина, А.А. Тедеев, А.В. Чуркин. – М., 2005. – 224 с.
70. Кваша Ю.Ф., Зрелов А.П., Харламов М.Ф. Налоговое право. – М.: Юрайт, 2004. – 218 с.
71. Худяков А.И. Налоговое право Республики Казахстан. Общая часть. – Алматы: НОРМА - К, 2003. – 512 с.
72. Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы. (Салық кодексі). – Алматы: ЮРИСТ, 2014. – 290 б.
73. «Валюталық реттеу және валюталық бақылау туралы» 2005 жылғы 13 маусымдағы Қазақстан Республикасының заңы // adilet.zan.kz.
74. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления. – М., 1997. – 471 с.
75. Алексеев С.С. Проблемы теории государства и права. – М., 1979. – 465 с.
76. Өзбекұлы С., Қопабаев Ө. Мемлекет және құқық теориясы. – Алматы, 1999. – 325 б.
77. Мухитдинов Н.Б., Найманбаев С.М., Серимов У.С. Қаржылар саласындағы басқарудың құқықтық негіздері. – Алматы, 1999. – 369 б.
78. Қаржылық бақылау босансымайды // «Егемен Қазақстан» газеті. – 30 қаңтар. – 2014. – №866.
79. Астана қаласы бойынша Тексеру комиссиясының 2013 жылғы 1 жартыжылдықтағы қорытындысы шығарылды // «Астана ақшамы» газеті. – 2013. – 1 тамыз. – №86 (2996).
80. Нигматулин А.З., Кулатаева Г.К., Талимова Л.А. Финансовый контроль: учебное пособие. – Караганда, 2004. – 140 с.
81. Жақаева Л.С. Правовое регулирование финансового контроля в Республике Казахстан: учебное пособие. – Караганда, 2003. – 110 с.
82. «Қазақстан Республикасының қаржы нарығын мемлекеттік реттеуді одан әрі жетілдіре түсу» Қазақстан Республикасы президентінің 2011 жыл 12 сәуірдегі №123-124 жарлығы // adilet.zan.kz.

МАЗМУНЫ

КІРІСПЕ.....	3
1. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚАРЖЫ ЖҮЙЕСІН ҚҰҚЫҚТЫҚ РЕТТЕУДІҢ ТЕОРИЯЛЫҚ МӘСЕЛЕЛЕРІ.....	6
1.1. Қаржы жүйесінің түсінігі мен жалпы сипаттамасы.....	6
1.2. Қаржы жүйесінің тұрақтылығын қамтамасыз етудегі қаржы саясатының мәселелері.....	31
1.3. Қазақстан Республикасында исламдық қаржыландыру жүйесін қалыптастыру мен дамытуды құқықтық реттеу мәселелері.....	55
2. МЕМЛЕКЕТТІҢ ҚАРЖЫЛЫҚ ҚЫЗМЕТІН ҚҰҚЫҚТЫҚ РЕТТЕУ МӘСЕЛЕЛЕРІ.....	70
2.1. Қазақстан Республикасының қаржылық қызметінің құқықтық негіздері.....	70
2.2. Қаржылық құқықтық қатынастардың ұғымы және пайда болу ерекшеліктері.....	83
3. МЕМЛЕКЕТТІК ҚАРЖЫЛЫҚ БАСҚАРУ МЕН ҚАРЖЫЛЫҚ БАҚЫЛАУДЫҢ ҚҰҚЫҚТЫҚ НЕГІЗДЕРІ.....	113
3.1. Мемлекеттік қаржылық басқарудың құқықтық негіздері.....	113
3.2. Мемлекеттік қаржылық бақылаудың құқықтық мәселелері.....	127
3.3. Қаржылық бақылаудың халықаралық тәжірибесі.....	143
ҚОРЫТЫНДЫ.....	151
БИБЛИОГРАФИЯЛЫҚ ТІЗІМ.....	157

Оқу басылымы

Қуаналиева Гүлдана Амангелдіқызы

ҚАРЖЫ ҚҰҚЫҒЫ

Оқу құралы

Редакторы *Г. Ыбырайқызы*
Компьютерде беттеген және
мұқабасын көркемдеген *Ғ. Қалиева*

ИБ №10436

Басуға 23.02.2017 жылы қол қойылды. Пішімі 60x84¹/₁₆.
Көлемі 10,12 б.т. Офсетті қағаз. Сандық басылым. Тапсырыс №300.

Таралымы 200 дана. Бағасы келісімді.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің
«Қазақ университеті» баспа үйі.

050040, Алматы қаласы, әл-Фараби даңғылы, 71.

«Қазақ университеті» баспа үйі баспаханасында басылды.